

Fristående organisation ska öka antalet organdonationer

Under 1999 är organdonationerna färre än tidigare. Varför är det ingen som med säkerhet vet. Det framkom vid Socialstyrelsens höstmöte för donations- och transplantationsansvariga sista veckan i oktober.

Med syftet att bland annat öka tillgången på organ för transplantationer har OFO, Organisationen för organdonation i Mellansverige, skapats.

OFO är ett samarbetsprojekt mellan Huddinge sjukhus och Akademiska sjukhuset på tre år. Projektets arbetsområde omfattar nio län med 3,8 miljoner invånare. Syftet är att öka tillgången på organ för transplantation och på så sätt korta väntetiderna för patienter som behöver transplantationer.

– Organtransplantationer ger patienterna en mycket bättre livskvalitet samtidigt som de medför stora besparingar för samhället, hävdar överläkare Benny Petersson som är verksamhetsansvarig i OFO.

Han har tidigare i många år varit anestesilog på S:t Görans sjukhus i Stockholm men leder nu OFOs verkställande enhet. Där finns även fyra transplantationskoordinatorer, som tidigare haft samma uppgift på respektive Huddinge och Akademiska sjukhusen. Organisationen har också en styrelse och ett medicinetiskt råd.

Lyckade lösningar i andra länder

OFO är den första organisationen i sitt slag i Sverige. Den är helt fristående från transplantationskirurgin, som alltid tidigare har skött den här verksamheten och fortfarande gör det i resten av landet.

OFO har kommit till efter internationell förebild. Inte minst i USA har oberoende organisationer (Organ procurement organisations) varit väldigt framgångsrika med att öka antalet organdonationer. Lite har OFO också sneglat på Spanien där man genom en organisation med bland annat tydligt utpekade donationsansvariga läkare lyckats öka antalet donatorer kraftigt.

Benny Petersson menar att personalen på intensivvårdsavdelningarna i dag är så hårt pressade att de riskerar att

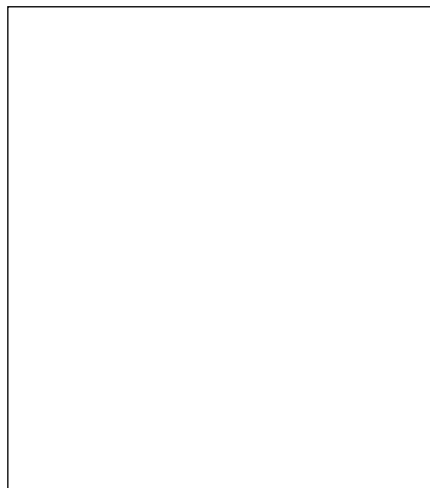

FOTO: EWA GRIPSTAD

OFO bygger på ett samarbete över landstingsgränserna. – Det ger ett bättre utnyttjande av resurserna och höjer kompetensen, anser Benny Petersson.

missa tänkbara donatorer. Han ser det som ett minimikrav att alla tänkbara donatorer, antingen själva eller via sina anhöriga, tillfrågas om de vill donera organ.

Han anser att man därför måste avsätta resurser till de aktuella klinikerna så de kan sköta den delen också.

– För, säger han, om vi vill ha ett transplantationsprogram i Sverige, och det vet vi att människor vill, måste vi också ha ett donationsprogram som gör att vi optimalt tillvarar organ från avlidna som vill donera.

Han betonar att det aldrig får bli fråga om ett tvång, men frågan ska åtminstone ställas och det ska ske på ett professionellt sätt.

Donationerna har minskat i år

Antalet organdonatorer har minskat under 1999. Samtidigt ökar antalet patienter på väntelistorna för t ex njurtransplantationer år från år. Det har lett till att dialysjukvården har måst byggas ut vilket är väldigt kostsamt.

Att ha en patient i hemodialys kostar mellan 400 000 och 700 000 kronor per år. Kostnaden för en njurtransplantation hamnar mellan 250 000 och 300 000 kronor i engångskostnad. Till det kommer en årlig kostnad på 75 000 kronor för kontroller och medicin.

– Hur man än räknar så medför en njurtransplantation alltid en väldigt stor ekonomisk besparing för samhället, kommenterar Benny Petersson.

– För patienten innebär transplanta-

tionen en oerhörd kvalitetsförbättring då hon ju kan leva ett mycket friare liv med högre livskvalitet.

Enbart i Mellansverige står just nu omkring 200 patienter i kö för njurtransplantation.

När det gäller hjärt-, lung- och lever-sjukdomar finns i slutänden inget alternativ motsvarande dialysen utan transplantation är patientens enda chans att överleva.

Benny Petersson understryker att varje år avlider ett antal patienter på hjärtväntelistan eftersom man inte lyckas få tag på någon lämplig donator.

Hur många potentiella donatorer finns det?

Idag är osäkerheten stor kring hur många potentiella donatorer det finns. Därför kartlägger OFO just nu alla patienter som avlider under intensivvård i Mellansverige. Man vill bland annat ha svar på frågan varför det i många fall inte blir någon donation.

Hittills har man på frågan om donation fått nej från ungefär 40 procent av de tillfrågade – antingen från patienten själv eller via de anhöriga.

– Det vill vi ändra på. Om man kan få människor mer positivt inställda till att donera organ finns det mycket stora vinster att göra. Det gäller då att öka kunskapen och förståelsen hos fler för betydelsen av tillgång på organ, säger Benny Petersson.

Han är kritisk till hur upplysningen i de här frågorna sker idag. För några år sedan när den nya transplantationslagen kom fick Socialstyrelsen uppdraget att informera allmänheten. Idag ligger den uppgiften på landstingen. Benny Petersson anser att det är en dålig lösning. Han hävdar att det här är en fråga som, för att få ordentligt genomslag, måste skötas på riks nivå.

Själva arbetar OFO med professionen – i huvudsak anestesiloger, neurokirurger och annan sjukvårdspersonal på intensivvårdsavdelningar. Där försöker man upplysa, informera och utbilda.

Kontakterna så här långt har varit »nästan undantagslöst positiva och kollegorna förstår problematiken», bedömer Benny Petersson.

Tom Ahlgren

Fotnot: Mer att läsa om OFO finns på organisationens hemsida med adress www.ofo.sll.se